

การประเมินความเหมาะสมในการใช้ยาปฏิชีวนะ
ในโรคติดเชื้อทางผิวหนังโดยเภสัชกรชุมชน

นางสาวณชยากานต์ กาญจนคเชนทร์
นางสาวพจนานถ สุขช่วง

โครงการพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาเภสัชศาสตรบัณฑิต
คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2554

APPROPRIATENESS OF ANTIBIOTIC
SELECTION FOR SKIN INFECTION
BY COMMUNITY PHARMACISTS

MISS NACHAYAKARN KANJANAKACHEN
MISS POJANARD SUCKCHUANG

A SPECIAL PROJECT SUBMITTED IN PARTIAL FULFILMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE BACHELOR DEGREE OF SCIENCE IN PHARMACY
FACULTY OF PHARMACY
MAHIDOL UNIVERSITY

2011

โครงการพิเศษ

เรื่อง การประเมินความเหมาะสมในการใช้ยาปฏิชีวนะ
ในโรคติดเชื้อทางผิวหนังโดยเภสัชกรชุมชน

.....
(นางสาวณชยากานต์ กาญจนคเชนทร์)

.....
(นางสาวพจนานถ สุขช่วง)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภก.ปรีชา มณฑกานติกุล)
อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์ ดร.ภก.ศรัณย์ กอสนาน)
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ภญ.เฉลิมศรี ภูมมางกูร)
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

การประเมินความเหมาะสมในการใช้ยาปฏิชีวนะ ในโรคติดเชื้อทางผิวหนังโดยเภสัชกรชุมชน

ณชยา กานต์ กาญจนคนเอนทร์, พจนานถ สุขช่วง

อาจารย์ที่ปรึกษา :ปรีชา มณฑกานต์กุล*,ศรัณย์ กอสนานัน** ,เฉลิมศรี ภูมิมางกูร**

* ภาควิชาเภสัชกรรม คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

** คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

คำสำคัญ :ความเหมาะสม, ยาปฏิชีวนะ, โรคผิวหนัง, โรคผิวหนังชนิดติดเชื้อและไม่ติดเชื้อ, เภสัชกรชุมชน

ผู้ป่วยโรคผิวหนังที่มาขอคำปรึกษาจากเภสัชกรในร้านยา มีทั้งโรคผิวหนังชนิดติดเชื้อและไม่ติดเชื้อ การจ่ายยาให้เหมาะสมจึงเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของเภสัชกรชุมชน โครงการพิเศษนี้จึงจัดทำขึ้นเพื่อศึกษาความรู้ในการวินิจฉัยโรคผิวหนังที่มีรอยโรคคล้ายกันและความรู้ในการเลือกจ่ายยารักษาโรคผิวหนังชนิดติดเชื้อและไม่ติดเชื้อของเภสัชกรชุมชน รวมถึง ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ของเภสัชกรชุมชนโดยใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของเภสัชกรที่เข้าร่วมการประชุมวิชาการของสมาคมเภสัชกรรมชุมชน(ประเทศไทย) แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยกรณีศึกษา 9 ข้อ ได้แก่โรคผิวหนังอักเสบจากการแพ้ 3 ข้อ (ข้อ 3, 5 และ 7) โรคงูสวัด 2 ข้อ (ข้อ 1 และ 8) โรคกลาก 2 ข้อ (ข้อ 4 และ 6) และโรคแผลพุพอง 2 ข้อ (ข้อ 2 และ 9)

ผล การศึกษาพบว่า เภสัชกรตอบแบบสอบถามจำนวน 109 คน เพศชาย 53 คน (ร้อยละ 48.6) และเพศหญิง 56 คน (ร้อยละ 51.4) อายุระหว่าง 23-75 ปี ส่วนใหญ่ทำงานเป็นเภสัชกรเต็มเวลา 69 คน (ร้อยละ 63.3) โรคที่เภสัชกรวินิจฉัยถูกต้องมากกว่าร้อยละ 80 คือ โรคผิวหนังอักเสบจากการแพ้ (ข้อ 5, ร้อยละ 94.0 และข้อ 7, ร้อยละ 95.9)และโรคงูสวัด (ข้อ 1, ร้อยละ 84.3) นอกจากนี้ยังพบปัจจัยที่สัมพันธ์กับการวินิจฉัยได้ถูกต้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) คือการรับรองคุณภาพร้านยา ส่วนโรคผิวหนังที่ เภสัชกรเลือกจ่ายยาเฉพาะที่ และยากินได้ อย่างเหมาะสมมากที่สุดคือ โรคกลาก (ข้อ 4, ร้อยละ 83.5) และโรคผิวหนังอักเสบจากการแพ้ (ข้อ 7, ร้อยละ 87.5)และยังพบปัจจัย ที่สัมพันธ์ ต่อการจ่ายยาเฉพาะที่และยากินเหมาะสม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ได้แก่สถานภาพการทำงานของเภสัชกร และการวินิจฉัยโรคได้ถูกต้อง

งานวิจัยนี้สรุปว่าเภสัชกรชุมชนวินิจฉัยและจ่ายยาปฏิชีวนะสำหรับโรคผิวหนังบางชนิดได้อย่างเหมาะสม ซึ่งผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาความรู้ของเภสัชกรชุมชนเพื่อให้เกิดการรักษาโรคผิวหนังทั้งชนิดติดเชื้อและไม่ติดเชื้อได้อย่างเหมาะสมต่อไปในอนาคต

Appropriateness of Antibiotic Selection for Skin Infection of Community Pharmacists

Nachayakarn Kanjanakachen, Pojanard Suckchuang

Project advisor :Preecha Montakantikul*, Sarun Gorsanan**, Chalerm Sri Pummangura**

*Department of Pharmacy, Faculty of Pharmacy, Mahidol University

** Faculty of Pharmacy, Siam University

Keyword : appropriateness, antibiotic, skin diseases, community pharmacist

Patients who came to consult community pharmacists for skin diseases can be categorized as infectious and non-infectious skin diseases. Community pharmacists are responsible for selecting appropriate drugs for the patients. This special project was conducted to assess community pharmacists' knowledge on differential diagnosis, drug dispensing for treatment of skin diseases, and also factor influencing their knowledge. In addition, this project was a survey using questionnaires which were answered by pharmacists attending the Community Pharmacist Association (Thailand) conference. All questionnaires consist of 9 questions related to diagnosis and selecting appropriate treatment for skin diseases including 3 questions of eczema (no. 3, 5, and 7), 2 questions for each of herpes zoster (no. 1, and 8), dermatophytosis (no. 4 and 6), and impetigo (no. 2, and 9).

Results showed that 109 pharmacists (53 male, 56 female), age between 23 and 75, answered the questionnaires; 69 persons (63.3%) are fulltime pharmacists. More than 80% of questions about diagnosis of eczematous dermatitis (no.5 [94%] and no.7 [95.9%]), and herpes zoster (no. 1 [84.3%]) were correctly answered. In addition, significant ($p < 0.05$) factor influencing correct diagnosis was practicing in accredited pharmacy. The skin diseases which pharmacists most appropriately choose topical and oral drugs to treat are dermatophytosis (no. 4 [83.5%]) and eczematous dermatitis (no. 7 [87.5%]). Working status and correct diagnosis significantly influenced appropriateness of treatment of pharmacists. In conclusion, community pharmacists can diagnose, and treat some skin diseases appropriately. Result from this study can be used to guide development of community pharmacists' knowledge for appropriate antimicrobial dispensing for both infectious and non-infectious skin diseases in the future.